

Mietteitä alkulähteillä

Harri Hyypä: Origin – Alun käsikirja. Stuttgart: OrganisaatioDynamiikan Instituutti
Edition Peter Schlack, 2014.

Juhani Ihanus

Sami Feiring mainitsee teoksessaan *Lyhyesti sanomisen taide* ”spesiaaliaforistiikan” käyttävän aforistista esitysmuotoa jonkin erityisalan piirissä ilman merkittävää sanataiteellista tavoitetta. Varhaisena esimerkkinä tästä ovat Hippokrateen hoito-opilliset ohjeet. Erityisalojen edustajien tieteellisesti painottuneet aforismit voivat kuitenkin sisältää myös sanataiteellisesti onnistuneita muotoiluja. Tästä on historiallisia todisteita (mm. Pascal, Lichtenberg, Lavater), ja nykyään tällainen intertekstuaalisuus tieteiden ja taiteiden välillä lienee lisääntymässä ja kehittymässä.

Yhtenä tuoreena spesiaaliaforistisena teoksena on ilmestynyt organisaatiodynamiikan, ryhmäpsykoanalyysin ja -ryhmäpsykoterapian asiantuntijan ja kouluttajan Harri Hyypän mieteteos, joka perustuu hänen kertomansa mukaan brittiläisen analyytikon Wilfred R. Bionin ajatteluun. Bion, joka oli muun muassa Samuel Beckettin terapeutina, on tuotannossaan kehittänyt omintakeista ryhmän psykoanalyysia ja ajattelun tietoteoriaa.

Hyypä on vuosikausia ammattityössään hyödyntänyt Bionin käsityksiä, jotka ovat tuottaneet lisäajatelmiä. Ne Hyypä on koonnut yhteen pieneksi kokoelmaksi, jossa on myös saksalaisen Peter Schlackin grafiikan lehtiä. Teos on julkaistu rajoitettuna ja numeroituna painoksena. Toivottavasti laajempi lukijapiiri saa tulevaisuudessa lukea nämä mietteet verkosta.

Kokoelma pohtii alun filosofiaa ja kiertyy alun kohtaamisen ja kokemuksen teemaan. Sen mietteet ovat järjestyneet aforismisarjoiksi, jotka tuovat mieleen Paavo Haavikon vastaanvanlaisia sarjoja. Hyypän ote on abstrahoiva ja filosofisesti argumentoiva. Alkua koskevan tietomme rajojen ja ajan kipeän kokemuksen tarkasteluissaan Hyypän teksti lähestyy Bionin lisäksi Heideggeria ja zenia. Mietteet hamuavat eri tahoilta ilmaantuvia alun alustoja, ”kokemuksen, kasvun, oivalluksen ja sivistymisen mahdollisuuksia”.

Parhaimmillaan Hyypän ajatelmat havahduttavat alkujen ja todellisuuksien moneuteen mutta myös siihen,

että avautumisessa on riskinsä ja ristiriitansa, sillä jouddumme myös luovuttamaan ja luopumaan omasta tietämisestä ja jättämään alun toiselle, annettuamme omasamme. Avautuvissa todellisuuksissa emme voi tukeutua itsestäänselvyyksiin. Avautuminen kysyy meiltä herkkä, valppaita ja vastaanottavaisia yhteyksiä toisiin todellisuuksiin, jotka eivät ole hallinnassamme.

Hyypä muistuttaa siitä, että kokemuksen avausta ei voi suunnitella järjestelmällisen järkiperaisesti. Tukeudumme helposti saatavilla oleviin uskomus- ja käsitejärjestelmiimme, jotka puolestaan turvautuvat loputtomaan ja avautumattomaan toistoon, harhakuvielman onnistuneesta todellisuuden tulkinnasta.

Kirjallisuusterapiaan Hyypän pohdinnat voivat tuoda filosofisia ulottuvuuksia. Eikö juuri kirjallisuusterapiassa voida tavoittaa ainutlaatuinen kokemus silloin, kun siinä avautuu sellaista, mitä on pitkään kannateltu ja aavistettu, mikä on lähellä ja kuitenkin avautuakseen vaatii eläytymistä johonkin etäiseen, etsiytymistä toisen todellisuusnäkömyksen ja merkityskokemuksen luo? Merkitykset koskettavat mieltä suhteissaolon oivalluksina, myös kirjallisuuden avaamissa ihmettelyn ja yllätyksen maisemissa. Hyypän mukaan ”avaavat sanat” luovat tilaa ja merkityksellisyyttä – joka tosin voi alkaa rakentua sanattomastikin.

Hyypä ei pyri oppimestarimaisesti tulkitsemaan Bionia vaan luottaa lukijaan ja tämän sanaherkkään mieleen. Sitähän aforisti tarvitsee, jotta hänen henkilökohtaiset totuuskatkelmansa saisivat myötätuntoisen vastaanoton. Kaisa Häkkisen mainitsemat nykyaforistin roolit (toisinajattelija, hovinarri, kriitikko, syrjästäkatsoja) eivät sellaisinaan sovi Hyypälle, joka kutsuu itseään myös etniseksi koulutusanalyytikoksi ja pohjoisen metsätalalliseksi. Ehkä hänessä on toisin ajattelevan syrjästäkatsojan piirteitä, mutta hänen mietteensä puhuttelevat suoraan alusta lähtien. Hyväntahtoinen elämänohje saattelee lukijaa teoksen lopussa kohti alkua: ”Alku on aina takanamme. Aika, josta tulemme, josta emme tiedä. Alku on aina edessämme, vastuumme ja velkamme elämälle.”